

LIETUVOS RESPUBLIKOS
CIVILINĮ PROCESĄ REGLAMENTUOJANČIŲ EUROPOS SĄJUNGOS IR
TARPTAUTINĖS TEISĖS AKTŲ ĮGYVENDINIMO ĮSTATYMO NR. X-1809
PRIEDO PAKEITIMO IR ĮSTATYMO PAPILDYMO KETVIRTUOJU² SKIRSNIU
ĮSTATYMO PROJEKTO
AIŠKINAMASIS RAŠTAS

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, įstatymo projekto tikslai ir uždaviniai

2022 m. liepos 12 d. buvo priimtas Tarybos sprendimas (ES) 2022/1206 dėl Europos Sąjungos prisijungimo prie Konvencijos dėl užsienio teismų sprendimų civiliniais arba komerciniais klausimais pripažinimo ir vykdymo (toliau – Tarybos sprendimas).

Hagos konvencija dėl užsienio teismų sprendimų civiliniais arba komerciniais klausimais pripažinimo ir vykdymo (toliau – Konvencija) buvo sudaryta 2019 m. liepos 2 d. Hagos tarptautinės privatinės teisės konferencijos (toliau – HCCH) rėmuose.

Konvencija taikytina sprendimų, priimtų civilinėse ir komercinėse bylose, pripažinimui ir leidimui vykdyti, kai sprendimas, priimtas vienoje susitariančiojoje valstybėje, turi būti pripažintas ir vykdomas kitoje susitariančiojoje valstybėje. Ji nėra taikoma ginčams, susijusiems su biudžetu, muitais, administraciniais ir kitais santykiais, nurodytais Konvencijos 2 straipsnyje, įskaitant ir arbitražą. Konvencijoje pateikiama „Teismo sprendimo“ apibrėžtis, pagal kurią teismo sprendimu laikomas bet koks nutarimas dėl ginčo esmės, nepaisant jo pavadinimo, išskyrus sprendimus dėl laikinųjų apsaugos priemonių. Remiantis Konvencijos 12 straipsniu, teisminiai susitariami turi būti vykdomi tokiu pačiu būdu kaip ir teismo sprendimai.

Konvencijai įsigaliojus Europos Sąjungos atžvilgiu, ji taps privaloma ir Lietuvos Respublikai. Ji galios santykiuose su trečiosiomis šalimis – Konvencijos dalyvėmis. Prisijungdama prie Konvencijos Europos Sąjunga pagal Konvencijos 18 straipsnį pareiškė, kad ji Europos Sąjungoje esančio negyvenamosios paskirties nekilnojamojo turto nuomai Konvencijos netaikys. Vadovaujantis Tarybos sprendimo 3 straipsniu Europos Sąjunga įgyvendina kompetenciją visų šios Konvencijos reglamentuojamų klausimų atžvilgiu, valstybės narės (išskyrus Daniją) nepasirašys, neratifikuos, nepriims ir nepatvirtins Konvencijos, tačiau jos privalo Konvencijos laikytis dėl to, kad Europos Sąjunga prisijungė prie jos. Atsižvelgiant į tai, reikalingas pačios Konvencijos inkorporavimas į Lietuvos teisinę sistemą. Todėl reikalinga papildyti specialųjį įstatymą, t. y. Lietuvos Respublikos civilinį procesą reglamentuojančių Europos Sąjungos ir tarptautinės teisės aktų įgyvendinimo įstatymą (toliau – Įstatymas), kuriame numatyta Europos Sąjungos teisės aktų ir tarptautinių konvencijų įgyvendinimo tvarka. Konvencija yra daugiašalė tarptautinė sutartis, taikoma tiesiogiai, todėl nacionalinės įgyvendinimo priemonės reikalingos tik dėl Konvencijos nuostatų, nukreipiančių į valstybės Konvencijos dalyvės nacionalinę teisę ar procedūras. Tuo tikslu parengtas Lietuvos Respublikos civilinį procesą reglamentuojančių Europos Sąjungos ir tarptautinės teisės aktų įgyvendinimo įstatymo Nr. X-1809 priedo pakeitimo ir Įstatymo papildymo ketvirtuoju² skirsniu įstatymo projektas (toliau – Įstatymo projektas). Įstatymo projektu įgyvendinama Konvencijos 13 straipsnio 1 dalies nuostata, kuri sprendimo vykdymo procedūras nukreipia į prašomosios valstybės teisę.

Įstatymo projektu siekiama užtikrinti tinkamą Tarybos sprendimo ir Konvencijos nuostatų įgyvendinimą, nustatant papildomas taisykles bei procedūras dėl teismo sprendimų pripažinimo ir vykdymo tvarkos, kurios nereguliuojamos Konvencijoje ar Tarybos sprendime, tačiau būtinos, siekiant sudaryti prielaidas tinkamam Konvencijos taikymui. Įstatymo projektu taip pat siekiama

užtikrinti, kad visos tarptautinio pobūdžio bylos dėl sprendimų pripažinimo ir vykdymo civiliniuose santykiuose, nepriklausomai nuo to, ar jos susijusios su Europos Sąjungos valstybe nare, ar su prie Konvencijos prisijungusia trečiąja šalimi, būtų nagrinėjamos pagal vienodas nacionalines procedūras.

2. Įstatymo projekto iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai

Įstatymo projektą parengė Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija.

3. Dabartinis Įstatymo projekte aptartų teisinių santykių reguliavimas

Užsienio valstybių teismų sprendimų civilinėse arba komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo tvarką Lietuvoje reglamentuoja Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 809-817 straipsniai, kurie taikomi nesant tarptautinės sutarties santykiuose su užsienio valstybe. Teismo sprendimų pripažinimo ir vykdymo tvarką civilinėse bylose taip pat reglamentuoja Lietuvos Respublikos su trečiosiomis šalimis sudarytos tarptautinės sutartys dėl teisinės pagalbos ir teisinių santykių civilinėse, šeimos ir baudžiamosiose bylose. Santykiuose tarp Europos Sąjungos ir Europos laisvosios prekybos asociacijos narių¹ sprendimų pripažinimui ir vykdymui taikoma Konvencija dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo, dar vadinama Lugano konvencija. Europos Sąjungos viduje teismų pripažinimui ir vykdymui taikomas 2012 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1215/2012 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo (nauja redakcija) (toliau – Reglamentas).

Nei galiojančiame Įstatyme, nei Civilinio proceso kodekse nėra įtvirtintos normos, būtinos tinkamam Konvencijos taikymui praktikoje.

4. Siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir laukiami teigiami rezultatai

Pagal Konvencijos 13 straipsnio 1 dalį *pripažinimo, paskelbimo vykdytinu ar registravimo vykdymui ir teismo sprendimo vykdymo procedūrą reglamentuoja prašomosios valstybės teisė, išskyrus atvejus, kai šioje Konvencijoje numatyta kitaip*. Pagal HCCH parengtos Konvencijos aiškinamosios ataskaitos² 308 punktą ši nuostata reiškia, kad prašomosios valstybės teisė nustato, ar pripažinimas yra automatinis, ar reikalauja specialios procedūros.

Siekiant užtikrinti, kad užsienio valstybių teismų sprendimai būtų pripažįstami ir vykdomi to paties teismo ir pagal tas pačias procesines taisykles, nepriklausomai nuo to, ar tokie sprendimai buvo priimti Europos Sąjungos valstybėje narėje ar trečiojoje šalyje, pagal analogiją su Reglamento nuostatas įgyvendinančio Įstatymo 4¹ straipsnyje nustatytu reguliavimu, Įstatymo projektu papildytame Įstatymo 4⁴ straipsnio 1 dalyje siūloma nustatyti, kad prašymus dėl teismo sprendimų pripažinimo ir (ar) vykdymo pagal Konvencijos 12 straipsnį nagrinėja Lietuvos apeliacinis teismas. Atsižvelgiant į pirmiau nurodytą tikslą, Įstatymo 4⁴ straipsnio 2 dalyje taip pat siūloma nustatyti, kad šie prašymai būtų nagrinėjami *mutatis mutandis* taikant Įstatymo 4 straipsnio 4, 5 ir 6 dalių nuostatas. Vadovaujantis Įstatymo 4 straipsnio 6 dalies bei siūlomo Įstatymo projekto 4⁴ straipsnio 1 dalies nuostatomis, visos Lietuvos apeliacinio teismo trijų teisėjų kolegijos nutartys, priimtose Įstatymo projekto 4⁴ straipsnio 2 dalyje nurodytų prašymų pagrindu, galėtų būti skundžiamos kasaciniu skundu pagal bylų proceso kasaciniame teisme taisykles.

¹ Islandija, Norvegija, Lichtenšteinas ir Šveicarija.

² [Explanatory report on the Convention of 2 July 2019 on the Recognition and Enforcement of Foreign Judgements in Civil or Commercial Matters.](#)

Pagal Konvencijos 13 straipsnio 1 dalies nuostatą *prašomosios valstybės teismas turi veikti skubiai*. Konvencijoje nėra nustatytų įpareigojimų valstybei Konvencijos dalyvei įstatymu ar kitu teisės aktu nacionalinėje teisėje įtvirtinti specialius bylų nagrinėjimo, procesinių veiksmų atlikimo ar teismo procesinių sprendimų priėmimo terminus, taikytinus nagrinėjant pagal Konvencijos 12 straipsnį gautus prašymus. Konvencijos aiškinamojoje ataskaitoje pažymėta, jog valstybės Konvencijos dalyvės turėtų apsvarstyti nuostatas, kad būtų išvengta nepageidaujamo delsimo. Atsižvelgiant į esamą nacionalinį teisinį reguliavimą, nustatantį teismo proceso bei teismo darbo organizavimo principus, įvertinta, kad nėra poreikio nacionalinėje teisėje nustatyti papildomų taisyklių dėl skubos užtikrinimo. Įstatymo 4 straipsnyje nustatytas reguliavimas yra pakankamas proceso operatyvumui užtikrinti, nes pagal minėtą Įstatymo straipsnį taikomos ne įprastos apeliacinių skundų nagrinėjimo taisyklės, o atskirųjų skundų nagrinėjimo taisyklės, be to, teismas, nagrinėjantis kasacinį skundą, gali pasitelkti organizacines priemones šiam tikslui pasiekti. Šios priemonės pasitelkiamos ir proceso koncentracijos principui, įtvirtintam nacionalinės teisės normose, įgyvendinti: vadovaujantis Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – CPK) 7 straipsnio 1 dalimi, teismas imasi CPK nustatytų priemonių, kad būtų užkirstas kelias procesui vilkinti, ir siekia, kad byla būtų išnagrinėta teismo vieno posėdžio metu, jeigu tai nekenkia tinkamai išnagrinėti bylą, taip pat, kad įsiteisėjęs teismo sprendimas būtų įvykdytas per įmanomai trumpesnę laiką ir kuo ekonomiškiau. Pagal Lietuvos Respublikos teismų įstatymo 5 straipsnio 2 dalį, teismas visa savo veikla turi užtikrinti, kad bylos būtų išnagrinėtos per įmanomai trumpiausią laiką.

Siekiant įgyvendinti Konvencijos 11 straipsnio nuostatas, pagal kurias susitariančiojoje valstybėje sudarytą teisminį susitarimą turi būti galima pripažinti ir vykdyti kaip teismo sprendimą, jei jis kilmės valstybėje vykdytinas kaip teismo sprendimas, Įstatymo projektu papildyto Įstatymo 4⁴ straipsnio 3 dalyje siūloma nustatyti, kad pagal šio straipsnio nuostatas taip pat pripažįstami ir vykdomi Konvencijos 11 straipsnyje numatyti teisminiai susitarimai.

Kadangi Tarybos sprendimu patvirtinta Konvencija dar neįsigaliojusi, siūloma Įstatymo projekto įsigaliojimą sieti su Konvencijos įsigaliojimo Europos Sąjungai diena, t. y. 2023 m. rugsėjo 1 d. Ši įsigaliojimo Europos Sąjungai ir visoms valstybėms narėms data numatyta, atsižvelgiant į Konvencijos 28 straipsnio 1 dalies nuostatą, pagal kurią Konvencija įsigalioja pirmą dieną mėnesio, einančio po to, kai pasibaigia laikotarpis (12 mėnesių), per kurį gali būti pateiktas pranešimas apie tai, kad antra valstybė deponavo ratifikavimo, priėmimo, patvirtinimo ar prisijungimo priemonę, ir nė viena valstybė nedeponavo prieštaravimo dėl kitos prisijungimo (pagal Konvencijos 29 straipsnio 2 dalį.). Be Europos Sąjungos, Konvenciją 2022 m. rugpjūčio 29 d. ratifikavo Ukraina.

Naujos teisinio reguliavimo nuostatos, kurias siūloma nustatyti Įstatymo projektu, sudarytų prielaidas tinkamam Konvencijos nuostatų įgyvendinimui ir taikymui praktikoje, užtikrintų aiškumą ir sistemiškumą, pripažįstant ir vykdant užsienio valstybėse priimtus teismo sprendimus.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai, galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta
Priėmus Įstatymo projektą, neigiamų pasekmių nenumatoma.

6. Galima priimto įstatymo įtaka kriminogeninei situacijai, korupcijai

Priimtas Įstatymo projektas neigiamos įtakos kriminogeninei situacijai ir korupcijai neturės.

7. Galima įstatymo įgyvendinimo įtaka verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Įstatymo projektas turės teigiamos (netiesiogiai) įtakos verslo sąlygoms ir jo plėtrai. Tinkamai įgyvendinta Konvencija užtikrins teisę kreiptis į teismą ir sudarys palankesnes sąlygas tarptautinei

prekybai, investicijoms ir judumui mažinant tarpvalstybinio bylinėjimosi riziką ir išlaidas. Pagal Konvenciją ne tik Europos Sąjungos piliečiai, bet ir įmonės galės prašyti, kad Europos Sąjungos valstybių narių teismų sprendimai būtų pripažįstami ir vykdomi Europos Sąjungai nepriklausančiose šalyse – konvencijos dalyvėse, laikantis Europos Sąjungos teisės principų.

8. Įstatymo projekto atitiktis strateginio lygmens planavimo dokumentams

Įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams.

9. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą, teisės aktai, kuriuos būtina priimti, galiojantys teisės aktai, kuriuos reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Siekiant inkorporuoti Įstatymo projekto nuostatas į teisinę sistemą, pakeisti ar panaikinti galiojančių teisės aktų bei priimti naujų teisės aktų nereikės.

10. Įstatymų projektų atitiktis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimams, įstatymų projektų sąvokų ir jas įvardijančių terminų įvertinimas Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka.

Įstatymo projektas atitinka Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimus. Įstatymo projekte nepateikiama naujų sąvokų ir sąvokas įvardijančių terminų, todėl projektas nevertintinas Lietuvos Respublikos terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka.

11. Įstatymo projekto atitiktis Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatomis ir Europos Sąjungos dokumentams

Įstatymo projektas neprieštarauja Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatomis ir Europos Sąjungos teisei. Įstatymo projektu įgyvendinamas Tarybos sprendimas ir Konvencija.

12. Įstatymams įgyvendinti reikalingi įgyvendinamieji teisės aktai, šių aktų rengėjai ir parengimo terminai

Įstatymui įgyvendinti įgyvendinamųjų teisės aktų parengti nereikės.

13. Valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšos, kurių prireiks įstatymams įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais).

Numatoma, kad Įstatymo projekte siūlomų nuostatų įgyvendinimas nepareikalaus papildomų valstybės biudžeto lėšų. Visos reikiamos išlaidos Įstatymo projekto ir Konvencijos nuostatomis įgyvendinti bus dengiamos iš Įstatymo projekte nurodytoms teisminėms institucijoms patvirtintų bendrųjų valstybės biudžeto asignavimų.

14. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados

Specialistų vertinimai ir išvados šiuo klausimu nepateikti.

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia įstatymo projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis

Reikšminiai Įstatymo projekto žodžiai, kurių reikia jiems įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, yra „civilinė teisė“, „sprendimų pripažinimas ir vykdymas“.

16. Kiti iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai
Nėra.